

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő-és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kódiratát visszadásként
 vagy megfűrészt nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A kormány lemondása.

A válság tetőpontján.

(—a.) A válság annyiban súlyosabbnak mondható, hogy a magyar kormány formálisan a király elé terjeszti ugyan — a Bécsbe utazott miniszterelnök útján — a minisztertanácson aláírt lemondását, de másrészt egyre pozitívabb alakban jön a híre annak, hogy Auffenberg hadügy-miniszter már be is adta lemondását a felség el is fogadja azt.

Nem is lehet feltételezni, hogy a király éppen most bocsátaná el a Khuen-Héderváry kormányt, mikor az erősebben áll, mint valaha s mikor nemcsak hatalmas pártja áll egységesen a lemondó kormány háta mögött, hanem az ellenzéknek komolyabb része is melléje sorakozik abban a kérdésben, amely a válságnak alapját képezi.

Bécsben nagyon is meggondolják, hogy most ebben az ügyben bukni engedjék a magyar kormányt. Mert nyomában a válságok beláthatatlan sora járul s képzelhetetlen bonyodalmakat hozna az országra és a monarchiára.

Az az országgyűlési deklaráció, melyet a póttartalékosok behívása ügyében a kormány magáévá tett, távol áll attól,

hogy a korona jogait korlátozza. Csak a nemzetnek a törvényben már biztosított jogát óhajtja szabatosan körülírni. Ehhez az országnak úgy is joga van s ezért nem áll érdekében a koronának sem miatta új és nagy bonyodalmakat idézni fel. Ha azonban mégis megtörténnék ez az eset, akkor hiába van a nagy többsége a munkapártnak, ez a nagy többség sem lenne többé abban a helyzetben, hogy új kormányt alakíthasson. A Justh-párt ugyan a deklaráció elejtésével is vállalkozhatnék Auffenbergnek kedves véderő-provizórium és az általános titkos választójog alapján kormányalakításra, de kevés ember akad az országban, aki ezt életképes vállalkozásnak tartaná.

Ilyen körülmények között alig lehet másképpen elképzelni a válság megoldását, mint Auffenberg elejtésével és a Khuen-Héderváry kormány megtartásával, — a deklarációs paktum alapján.

A kombinációk persze már megindultak minden irányban. Beszélnek, hogy a király elfogadja a Khuen-Héderváry kormány lemondását, de ideiglenesen megbizsa az ügyek vezetésével. E hó vége felé a király Budapestre jön s itt fog dönteni a vezérpolitikusok meghallgatása után a továbbiakról.

Ezek csak pusztá kombinációk, min-

den alap nélkül, de a száraz tény, a kormány lemondása eléggé jelzi, hogy nehéz napok elé néz a nemzet.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 6.

Elnök **Návay** Lajos

A jegyzőkönyv hitelesítése után az elnök jelenti, hogy szombaton a Ház ülésén a baloldali hírlapíró karzatról az ülésterembe ugrott dr. Pályi Ede hírlapíró. Jelenti, hogy Pályi a szindikátus útján a Háztól bocsánatot kért, azonban azt hisz, helyesen járt el, amikor saját hatáskörében úgy intézkedett, hogy nevezettől a hírlapírói karzat látogatójegyet bevonta. (Helyeslés.)

Batthyány Tivadar gróf mindenben helyesli az elnök kijelentéseit, s az ügyből tett intézkedéseit. Felszólítja az igazságügy-minisztert, tett-e már ez ügyben intézkedést, s ha igen, milyen értelemben, ha pedig nem, úgy sürgősen intézkedjék és erről tájékoztassa a Házat mielőbb. (Helyeslés a baloldalon.)

Kállay Ubul a Kossuth-párt megbízásából kijelenti, hogy minden tekintetben hozzájárulnak Batthyány Tivadar gróf fejtegetéseire. (Helyeslés a baloldalon.)

Szmrecsányi György szintén hozzájárul Batthyány kijelentéseire, s egyben indítványozza, utasítsa a Ház a mentelmi bizottságot, hogy ez ügyben sürgősen tegyen jelentést a Háznak. (Helyeslés a baloldalon.)

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Keresztény növédelem.

— *Schlachta Margit elbádatása.* —

Míg az utcákon nagy sürgős forgás jövés-menés fontos és kevésbé fontos beszélgetések között jönnek mennek az emberek, addig van egy csendes terem távol világi piacának zsvájától, komoly mélyen gondolkozó lelkek jönnek össze. Nagy, értékes lelkek esek, mert egy igen bölcs mondás szerint annyit ér az ember amennyit gondolatai, eszméi. A lélekmentés, lélekmentés eszméje a legnagyobb a földön ennek az eszmének szolgálatába szegődő hölgyek a *Növédő egyesület* tagjai jönnek össze egy csendes helyen, egy nagy teremben.

Az apostoli lelkek összejöveteli helye ez. Lélek áradt ki e teremben, egy szeretettől átütésített lélekből, a munkás cselédleányok megmentésének lelkesültését öntötte át *Schlachta* Margit a budapesti Szociális Missió Társulat al-elnökönje a váradi *Növédő* egyesület tagjaiba.

Nem azért jöttem én, ugymond, hogy szép hangzatos frázisokat halljanak tőlem, mely a füleket gyönyörködteti, mely pillanatnyi érzelmi hatást kelt, én cselekedni jöttem, néhány irányelvet és pedig gyakorlati irányelvet adni a *Növédő* egyesület tagjainak.

Senki sem zárkozhatik el a felszínen lévő társadalmi bajoktól. A hétfői tüntetések felvonulások, mely Pesten 10 ezrenkénti csoportokban történt.

A társadalmi bajoknak nagyon sok részben mi vagyunk az okai, hogy ennyire fejlődtek az ökölbe szorított kéz nagy szomorú jelvénye a munkásoknak.

Ez gyűlöletet, elégtelenséget, lankadságot fejez ki, nem lelkesedést, tett erőt imádkozólag kellene annak a kéznek ég felé emelkedni, ez munka kedvet, erőt lelkesedést jelentene.

Eihanyagoltuk a munkás néppel való foglalkozást, nagyon jól mondja a német női szociális mozgalom vezetője: Hogy foglalkoznak sokat az égitestek, csillagok vizsgálásával és elhanyagolják a nagy értékek gondozását a munkás lelkeket.

Hogy ez a munka igazán apostoli munka legyen, bele kell állítani az örök értékeket. A halállal nem végződik az élet. Hová lenne annyi önzetlen szeretet, mely a nemessziveket dobogtatja, annyi vágy az elnem muló boldogság után. Mi azért dolgozunk, ami elnem mulik, a lélekért. A lélek értékelésének a magaslataira kell emelkedni, ha szociális munkában a Patronage lélekmentő munkájában, mélyen jövő munkát akarunk végezni.

A lelkekhez lélekkel lehet férni, szeretettel telített lélekkel ez a szűkek kulcsa. Ha ilyen munkában eltöltött életre visszatekintünk, az nem üres sivár mint a bálók, mulatságokban eltöltött élet, mely a lelket nem elégíti ki, a lélekmentés munkája egész életet kíván, ez gazdag, tartalmas élet.

Vannak, kik humanizmusból segitenek a nyomorgókon, de ez olyan, mint ha valakit kötőrésszel megbiznak, hogy jó utat készítsenek, milyen más munkát végez egy másik, aki köböl Vénus szobrát faragja ki. Mi Vénus szobrokat, néplelkeket alakítunk az örökkévalóság számára.

Ezt nem divatszzerűen, vagy sportszerűen üzzük, hanem meggyőződésből, melytől mások gúnyos mosolya, megjegyzése el nem térít.

Erezzük is az apostoli munkának apostoli örömeit. Nemrégiben egy szegény cseléd leány, kinek lupus volt az arcán irt nekünk, a Missió egyesületnek levelet, melyben panaszkodik, hogy betegsége miatt nem fogadják fel sehol, segítettünk rajta. Es egy köszönő levelet irt e sorokkal:

»Nagy keresztet bocsájtott reám az Isten, de elviselem szívesen, mert nagy megtiszteltetés Istentől reámnézve, mert valami nagyot akar tőlem.«

A szenvedő lelkek nagysága az égig ér. Ezután több gyakorlati eszmét vetett fel az egyesület belső vezetésére vonatkozólag, mely élénk eszmecsere adott alkalmat.

Végül Gárdonyi Géza Az Isten rabjai című regényéből vett ügyes megkapó hasonlattal fejezte be a beszédét: Szó van egy Páterről, aki egy noviciussal beszélget, hogy minden ember rabja valakinek vagy valaminek. Egy alkalommal vásárban voltak és egy lóval vesződő embert látott a novicius és kérdi, ez kinek a rabja, a lónak, a másik szépségnek, az asszony-nak, pénznek a rabja. Hát mi kinek a rabjai vagyunk, kérdé a novicius a Pátert: Mi az Isten rabjai.

Van szabadság, mely nem igazi szabadság, van rabság, mely nem igazi rabság. Legyenek K. hölgyeim a felebaráti szeretet rabjai és karolják fel a *Növédő* egyesület nemes lélekmentő apostoli munkáját e városban.

E kiváló beszéd mély emberismeretről, széleskörű szociális tudásról és mindennek felett a krisztusi szeretettől áthatott lélektől származott és tüzet hozott magával és tüzet akart gyújtani a lelkekben az apostoli szeretet munkálkodás soha kinem alvó és elnem üszkösödő tüzet.

Egry Béla után, aki a pártonkívüli függetlenségiek nevében jelentette be csatlakozását Batthyány fejtegetéseiből **Polónyi Dezső** szólal fel s azt mondja, hogy Pályi olyan büncselekményt követett el, amely a büntető-törvénykönyvbe ütközik. A királyi ügyészségnek ez ügyben sürgősen kell jelentést tenni. (Helyeslés a baloldalon.)

Kenédy Géza szintén abban a véleményben van, hogy a Ház szuverenitása megsértett Pályinak a Ház üléstermébe való bejövételével. A leghelyesebb, ha a mentelmi bizottsághoz utasítatik az ügy s ezért elfogadja Szmracsányi indítványát.

Bakonyi Samu foglalkozik Szmracsányi benyújtott indítványával.

Sághy Gyula szükségesnek tartja, hogy az ügygel a mentelmi bizottság is foglalkozik. Határozati javaslatot nyújt be, hogy a Pályi Ede hírlapírói látogató jegye egyszersmiúdenkorra bevonatik, továbbá utasítsák az igazságügyminisztert, hogy a büntetői eljárást Pályi ellen haladéktalanul indíttassa meg s erről a Háznak tegyen jelentést.

Lovász Márton szavai után

Návay Lajos elnök kijelenti, hogy a vendégjogot úgy értette, hogy az újságírók igazolvány alapján vannak a Házban, tehát a látogatás szerint vendégjogot élveznek.

Ráth Endre csodálja, hogy a Ház elnöke csak az igazolvány bevonását tartja szükségesnek.

Návay Lajos elnök visszautasítja azt a vádat mintha ő nem a legteljesebb szigorúsággal akarna eljárni. Ezután javasolja, hogy a Ház fogadja el Szmracsányi indítványát, hogy a mentelmi bizottság huszonnégy órán belül tegyen jelentést s a többi benyújtott indítványok csak ezután tárgyalassanak.

Ráth Endre viszontválasza, majd **Návay Lajos** elnök replikája után **Polónyi Dezső** kéri, hogy a benyújtott indítványokat már most becsajjtassák szavazásra.

Návay Lajos elnök felvilágosító szavai után,

Székely Ferenc igazságügyminiszter kijelenti, hogy nincs abban a helyzetben, hogy a kérdéses ügyben most nyilatkozzék. (Helyeslés a jobboldalon.) A büntetői eljárás megindítását megígéri. (Helyeslés.)

Bakonyi Samu indítványait visszavonja.

5 perc szünet.

Szünet után

Az **elnök** bemutatja azokat az indítványokat és interpellációkat, amelyeket még nem tárgyaltak s indítványozza, hogy az interpellációkra fél egykor térjen át a Ház. (Helyeslés.)

Abrahám Dezső kéri, hogy ő terjeszthesse elő legelőször interpellációját. A Ház ehhez hozzájárult.

Héderváry Lehel a Hantos féle ügyben tesz kijelentést. Elmondja, hogy a béke megkötése idején együtt sétált a folyosón Hock Jánossal s ekkor volt szó arról a beszélgetésről, amelyet egyes lapok hoztak is. Kijelenti, hogy Podmaniczkyt személyesen nem ismeri, s így önmagától elesik azaz állítás, mintha szóló azt mondta volna, hogy ha két hétig tartotta volna magát a Kossuth-párt, akkor a kormány megbukott volna.

Hock János kijelenti, hogy Hédervárynak részben igaza van, részben nem. Kijelenti, hogy ő mondta azt, hogy ha a Kossuth-párt tartotta volna magát, akkor a kormány megbukott volna. Nem tartja helyesnek, hogy folyosói beszélgetéseket, amik privát jellegűek, idehoztak a Ház elé. Jó volna, ha Tüköryné elhozhatnánk és ő kutatná ki az ismeretlen forrásokat.

Héderváry Lehel kijelenti, hogy fentartja amit mondott.

Baross János kijelenti, hogy ő az, akire Hock, mint ismeretlen forrásra bivatkozott. Kijelenti, hogy inkább hisz Hédervárynak, mint Hocknak. (Zajos közbeküldés a Justh párt.)

Farkas Pál kijelenti, hogy ő is hallott erről a pletykáról valamit, de ő neki abban semmi része sem volt, aki ennek ellenkezőjét állítja az hazudik.

Ezután megállapítja az elnök a holnapi

ülés napirendjét s áttért a Ház az interpellációk előterjesztésére. (Az elnöklést Jankovich Béla vette át.)

Abrahám Dezső az igazságügyminisztert interpellálja az alsó lendvai járásbíró és segédhivatali alkalmazottjai politikai pártállásból kifolyó üldöztetésük miatt s kéri az igazságügyminisztert, van-e tudomása az ügyről s ha igen, mivel indokolja e méltánytalan zaklatást.

Székely Ferenc bizonyította, hogy a bírósági tisztviselőknél semmitéle politikai egyesületnek nem szabad tagjainak lenni.

Sümeghy Vilmos a vasutasok és postások lakbér ügyében interpellál.

Az ülés 2 órakor ért véget.

A szegényadó tervezete.

Progressiv alapon.

A szegényügy rendezése egyik legsürgősebb feladata Nagyvárád városának. Evtizedek óta tárgyalnak, tanácskoznak, de az ügyet egy lépéssel sem tudták előbbre vinni, mert olyan óriási terhekkel jár, hogy azok viselésére képtelen a város.

Id. **Rimanóczy Kálmán** nemes lelkű hagyományára erre a célra azonban most már oda-juttatta Nagyvárád városát, hogy progressiv alapon behozandó szegényadóval pótolva a Rimanóczy-hagyaték jövedelmét, a szegényház felállítható, még pedig olyan nagy arányban, hogy 300 szegény lesz elhelyezhető és ellátható benne.

A szegényadó tervezete szerint, akik 50 koronáig fizetnek egyenes állami adót, mentesek lennének a szegényadó alól, az ezen felüli adózók után pedig progressiv szegényadó lenne kivétel 1 százaléktól 7 százalékgig.

A városi adóhivatal összeállította az adózók kimutatását; e szerint: 50—100 koronát fizet 1305 egyén, összesen 195,737 korona adót s ezek fizetnének 1 százalék szegényadót; — 100—200 korona adózó 1086 van Nagyvárádon, akik 121,560 korona adót fizetnek s a szegény adó 1 és fél százalék lenne; — 200—300 kor. adózó 568 van, 132,911 korona adóval s fizetnének 2 százalék szegényadót; — 300—400 K adózó van 240, összesen 78454 korona adóval, a szegényadó lenne 3 százalék; — 400—500 K adózó van 114, akik összesen 61667 K adót fizetnek, a szegényadó lenne 4 százalék; — 500—600 K adózó 84 van, 52821 K adóval s 5 százalék szegényadót fizetnének; — 600—700 K adózó 44 van, összesen 45426 K adóval s a szegényadó 6 százalék lenne; — 700 K felüli adózó 245 van, akik összesen 594016 K adót fizetnek s a szegényadójuk 7 százalékra van felvéve.

Az összes adózóktól ezen kulcs szerint Nagyvárádon évenként 57207 K szegényadó volna kivetendő.

A Rimanóczy-hagyaték: fürdő, szálloda, étterem, kávéház, a múlt évben már 50000 korona tiszta jövedelmet hozott.

Ha a szegényadóból várható összeget és a Rimanóczy-hagyaték jövedelmét egybe vesszük, évenként 107000 korona áll a város rendelkezésére.

A polgármester számítása szerint 300 szegény ellátásáról kellene gondoskodni; s ha tekintetbe vesszük, hogy a Csesztivó intézetben évenként 288 koronába kerül egy-egy szegény teljes gondozása és ellátása, kitűnik, hogy a 300 szegény ellátására évi 76400 korona volna szükséges.

Mivel pedig a 300 szegény számára építendő szegényház költségének évi törlesztése

még mintegy évi 30,000 koronát igényelne, ezen összeget részben a város pótolná a ma kiadott évi 22000 korona pénzbeli segély helyett; a pénzbeli segélyezést ugyanis teljesen beszüntetné a város.

Ha a törvényhatóság a fenti alapon megszavazná a szegényadót, mi sem állana utjában a nagyfotosságu kérdés mielőbbi megoldásának s ezzel többet tenne Nagyvárád kulturális haladása felé, mint bármely más intézmény.

Biharmegye a múlt hóban.

Biharmegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg március havi ülését. Az ülésen **Mikolcay Ferenc** főispán elnökölt. A tavaszi ülés legérdekesebb ügyeit **Verner Kálmán** árvaszéki elnök szolgáltatta a vezetése alatt álló árvaszék ügyköréből.

Az ülés lefolyásáról tudósításunk a következő:

Miskolcay Ferenc dr főispán az ülés megnyitása után bejelentette, hogy gróf Tisza Kálmán és Telegdi József kimentették magukat az ülésről. Ezután következtek a szakelőadók jelentései, melyek általában véve kedvezőek. A jelentések közül dr **Móricz Ernő** megyei főorvos tett megfontolandó és igen sürgősen megvalósítandó javaslatot. A főorvos jelentése szerint ugyanis Biharmegyében a veszettség annyira elterjedt, ebben a tekintetben vezet az egész országban Alig van nap hogy egyik, vagy másik községben ne marna meg veszett kutya valakit. A megdöbbentő számban előforduló veszettségi esetek foltétlenül szükségessé teszik az ebtartási szabályrendelet módosítását. Az új szabályrendelet szerint a vármegyében egyáltalán nem lennének adómentes kutyák.

Dr **Móricz Ernő** főorvos jelentette szintén, hogy a miniszter a tüdővész elleni védekezés céljaira félszázalék pótdadót engedélyezett. A pótdadó kivetése már meg is kezdődött.

Egy polgári kötés érvényessége.

Az általános jelentések tudomásul vétele után **Verner Kálmán** árvaszéki elnök terjesztette elő Tverdon Piroska gondnokság alá helyezési ügyét. Tverdon Piroskát ugyanis pár évvel ezelőtt elméjé miatt beszéltették az elmeorvóházba. A szerencsétlen leány időközben egy gyermeknek adott életet. Az újszülöttet nyomban elvették az anyától és az állami gyermekmenhelyben helyezték el, ahol mint elhagyottá nyilvánított gyermeket nevelték. A múlt évben Tverdon Piroska gyógyulttan távozott az elmeorvóházból, az árvaszék azonban továbbra is gondnokság alatt tartotta. Azóta semmi hír se jött Tverdon Piroskáról. A múlt hónapban azonban levelet intézett Tverdon az árvaszékhez, hogy adassa ki a gyermekét a menhelyből. Az anya kérelmét természetesen megtagadta az árvaszék azzal az indoklással, hogy az anya gondnokság alatt áll s így a gyermeket nem gondolhatja. Ekkor következett a tulajdonképeni meglepetés. Tverdon Pirooska házassági anyakönyvi kivonattal igazolta, hogy ő időközben már férjhez ment s így a gondnokság alól mentse fel az árvaszék. Utána járt az árvaszék a dolognak s ekkor kiderült, hogy az esketést a nagyváradi anyakönyvi hivatalban végezték tudatlanság folytán. A törvény értelmében ugyanis magával tehetetlen, illetve gondnokság alatt lévő egyének nem köthetnek házasságot.

A jelen házasság érvénytelen. Ha azonban az árvaszék érvénytelennek tekinti a házasságot, akkor a gyermekek törvénytelenekké lesznek s a nő elválás esetén nem tarthat igényt nőtar-tási díjra. A maga nemében elég érdekes ügyben tegnap döntött a közigazgatási bizottság. A bizottság **Verner Kálmán** javaslatára kimondotta, hogy a házasságot érvényesnek tekinti,

azonban a gyermeket nem adja ki a menhelyből.

Tverdon valószínűleg felebbezni fog a miniszterhez s majd az fog végérvényesen dönteni a szokatlan ügyben.

Az árvaszéki tűzbiztosítás.

Végül ugyancsak Verner Kálmán árvaszéki elnök tett jelentést az árvák tűzbiztosítási ügyéről, melyet annak idején részletesen ismertettünk. A közigazgatási bizottság az árvaszéki elnök jelentését örömmel vette tudomásul és köszönetét fejezte ki az árvaügyek terén kifejtett buzgalmáért.

Az ülés 1 óra után ért véget.

A művészet lelke és Krisztus filozófiája.

— Vicskits Jenő előadása. —

Ha valaki azt kérdezné tőlem, hogy a 20. századbéli homo sapiens-ről micsoda jellemző igazságot tudnék mondani, de csak úgy hirtelenében, nem sokat haboznám és gondolkodnám. Kimondanám, hogy a 20. század embere jórészt kedves, jórészt lelkes, jórészt a művészi hatásokkal szomjuhozó, jórészt akaró, de nem tudó, a jó Istennek nyakába szakadt bámulatos ajándékaitól megrészegedett, alig beszámítható, rendszerre kodifikált eleven fölületesség. Fölületesség a politikájában, amelyet az exigenciák tudományának nevezet s erre a szerföltött labilis okoskodásra tudományosan akarja fölépíteni az államot. Fölületesség a tudományában, amelyben vagy komolysággal egyszersmindenkora számkivetette önmagát, a gondolatot, a metafizikumot. Fölületesség a művészetében, mikor művészetnek hirdet minden olyat, amiről benső tapasztalás szerint jól tudja, hogy üzlet; sőt ennek a gyöngék elbódítására való érdekes üzletnek bazilikákat épít, színházakat emel s beléje elküldi kritikussait, akik tekintettel a tekintendőkre, meghozzák nagyszerű ítéletüket napról-napra újra alkotott és megfejelt teóriák szerint. Fölületesség a moráljában, midőn akaró-akarásának, de nem tudásának untalan változatokban majd fölfelé, majd lefelé kigyózó lázgyöngéjét filozófiáé jogosultnak, emberinek, egyedül üdvözítőnek és boldogítóknak akarja föltüntetni. Fölületesség még a fölületességének megokolásában is, mert modern teóriáinak kilencven százaléka azt a célt szolgálja, amelyet jól magyarul nem is lehet kifejezni: meine, deine, seine Lücken ein — zu — zusammen philosophieren. Olyan fölületes, »quasi Christus nunquam mortuus sit«, mintha Krisztus, a mélység soha meg nem halt volna.

Fölületességet azonban nemcsak szemrehányásképpen akarom kiemelni. Szeretem ezt a naiv gyereket, akit a jó Isten bölcsességének csodálatos ajándékai, a gőz és elektromosság csudái megverték »vaksággal és megtöltöttek magabizottsággal. Szeretem ezt a naiv gyereket, amelynek még legénytoll sem pehelyzik állán, nemcsak azért, mert Krisztus, az én uram, parancsolóm és minden művészi gyönyörűségemnek teljessége parancsolja, hogy szeressem őt, hanem azért is, mert látom milyen lesz a Krisztus országának differenciált szépsége, diadalmas mélysége, ha Őszentfelsege dicsőséges gráciájával, malasztjával talpra állítja ezt a földet szagoló, beteges gyereket. A lelkem látja, hogy mentől nagyobb csudája lesz az Isten malasztjának ez a talpraállítás, annál több lesz benne a mélység, a szépség, az egyetemesség.

Ugyanazokért nem »pörbe« akarok szállani a modern emberrel akkor, mikor mélyen tisztelt Hallgatóságom türelmét és figyelmét

kérem. Hiszen olyan egyenlőtlen alapon vagyunk: amott kódexekbe foglalt fölületesség, a mi birtokunkban pedig Krisztus mélysége. A pörbeszállás helyett sokkal hasznosabb és kevesztényibb, vagy krisztusibb dialektika lesz az, ha csekély tudással Krisztus filozófiájának azon örök szépségeire mutatok rá, melyek megragadják mindazt, akiben igazán a művészi izlés örök erői, nem pedig az üzlet dolgoznak. Mikor Krisztus filozófiájáról szólok, nem nagy-képüsködni akarok. Csakugyan rendszer, csakugyan bölcsesség, csakugyan boldogság a Krisztus tudománya, vagyis a szó legszorosabb és legnemesebb értelmében vett filozófia. Rendszer, melynek minden indukciója, dedukciója és reveiációja sziklára furdált épület egy egy téglája; bölcsesség, amely minden elvont filozófiának becsületes almát, azt, hogy a legnehezebb igazságoknak általános, vagyis katolikus megértésével és átéléssel csöndre parancsolja a legélesebb és leggyatrább felfogású ember szívének tragikus zakatolását is, — egy csapásra, isteni bölcseséggel valósította meg; boldogság, mivel a filozófia praktikus megvalósítói érzik azt a mondást, hogy »Az én terhem könnyű, az én igám gyönyörűsége« s noha, mint minden bölcsen felfogott és bölcsen értelmezett kezdés ez is, szokatlan, nehéz, épen az innerváció gyakorlatlanságánál fogva, mégis az a békeesség, harmónia, rend és Isten igazságainak intriciós szemlélete a hetedik mennyországba ragadja a Pálokat és Terésziákat, végtelen bájjal és bensőséggel dolgozó lírikusokká teszi az aszisz Szent Ferencet, gyöngédelkű pásztorkokká a Szalázi Ferencet. Szépség biz ez, Uraim és Hölgyeim, szépség és művésziesség, melynek gyökerei összefutnak Krisztusban. Szépség ez, Hölgyeim és Uraim, melynek megható voltát még azok is elismerik, akik a legmesszebbre járnak Krisztustól, akik pusztán üzleti szemmel nézik az ember célját és rendeltetését. (Krisztus minden bűnösnek megbocsátott, de ezeket korbáccsal verte ki a templomból.) Szépség ez, hölgyeim és uraim: hiszen azok, akik a Krisztus erős szisztémájából jóakarattal, vagy tolvajszándékkal rostálgatva magukévá tettek igazságokat, akik a Krisztus fölséges szépségű, látható és láthatatlan világot gyönyörű egységbe foglaló alapigazságából ványnyadt altruizmust csináltak, az Istent épen azért sikkasztották ki ebből a gyönyörű igazságból, mert egyrészt az emberszeretést, humanizmust vagy altruizmust magát is szépségnek találták. Így, mert ehezük és szomjuhozuk nemcsak az igazságot, hanem a szépséget is, nyertek alapot arra, hogy az erkölcsnek föltörvényéről, az Isten és felebarát szeretésének parancsától mint szerintük méltatlant és gyerekeset, elvették az isteni büntetés szancióját s helyébe a szépséget tették.

Racionalisták lettek itt is a szó leganyagibb és legfölületesebb értelmében, mint a dogmákkal szemben. A dogmáknak is nekiszaladtak, sőt elmondhatjuk bátran, neki rugattak. Haragosan, indulatosan, azzal a fölszines, igazán gyerekes önteltséggel, hogy nincs az a mélység, melyet ez a gyarló ráció meg nem láthat. . . . Igaz, hogy ezzel az okoskodással ébenhalhat az ember. Mert a buzaszem is tele van misztériummal, titokkal s ha a buzaszemet a föl nem értés miatt lököm ki a háztartásomból, furcsán járok vele. . . . Ami a buzaszemnél olyan világos, jóakaratu vizsgálat után azon a téren is világos lesz, amely nem kenyér ugyan, de épen olyan éltető valósága az embernek, az ember lelki életének, mint a kenyér.

A dogma kinyilatkoztatott, isteni igazság. Nemcsak korlát, mely utba igazít a metafizikum keresésében, az okok és végső következtetések föltárásában, hanem a szívemnek, a fantáziámnak szóló művészi világosság is, hogy

a testetlen igazságot in speculo aenigmate, képben és lelkes formában is lássam magam előtt. A Szentháromság dogmája nemcsak eszemnek szóló mennyei igazság, hanem szívemnek szóló élő misztérium is, hogy vele és általa az Istent, a hen kai pant, szárnyaló lélekkel szemléljem és Dante, Berzsenyi, Fra Angelico módjára végtelen gyönyörűséggel borulja le előtte. A szeplőtelen fogantatás dogmája olyan igazság, olyan mennyei kegyelem-motivum, amely a lelkemben lakó művészi finomságok mindenik szálát zengésre készíti s plasztikusan megláttatja velem a Szűzet és Anyát. Érteni nem értem e módot a földi létezés rendje szerint, de igenis értem, igenis tudom, hogy a létezésnek és történéseknek ez a módja magában semmi észelleneset nem tartalmaz. És ezért ez az igazság az, amely kifaragja a lelkemben művészi valóággá a szűzesség glóriáját. Már pedig nincsen nagyobb szükségem semmire még a Krisztus kegyelmi rendjében sem, mint a szűzesség gloriifikációjára, mint arra, hogy eleven képem legyen a szűzdicsőségről, olyan, mely szívemet legkétségbeesettebb vívódásai közben is fölrántsa a földről és himnuszos kitörésre készítse. Igen, hölgyeim és uraim, Mivé lesz az Istenfogalom dogmás misztérium és a belőle fakadó élő szépségideál nélkül: Nézzék meg a görögöknél, a rómaiaknál. Elindul a természeti erők félelem-szülte megszemélyesítéséből, lesz belőle kollektív társalkodás az emberekkel, még most is némi félelem-érzetekkel kapcsolódva, aztán befejeződik a legörültebb blaszfémiaiban, az istenek szeretkezéseiben, orgiáiban.

De minek menjünk a görögökhöz, a rómaiakhoz? Nálunk is nagyon világos, hogy mivé lett az Isten. Az emberek finomabbjánál még ur, akihez esztendőnkint egyszer kétszer illik ellátogatni, az extázisra hajlandóbbaknál vagy durvábbaknál pedig pénz, kenyér, szeretkezés. Ez az Isten. . . . Valóban, aki az embert ösméri, az tudja, hogy a Virgo Maria nemcsak mennyei igazsága, hanem a világot sarkaiból kivető éltető szépsége is a Krisztus filozófiájának. — Hát az infallibilitás? Krisztus egyházában nem kusza társaságot, hanem egységes célra törő egységes szerkezetet kell látnom. Egység nélkül meghal a műalkotás, meghal az éposz, meghal a dráma, meghal a szépség. Nekem pedig Krisztus egyházában éreznem kell a szépséget: Krisztus egyháza az Istennek és osza s Krisztusnak misztikus veletlele alatt a szépség és igazság lelkétől ihletve, az isteni kegyelemnek naponként és percnként megnyilatkozó csudálatos munkájával haladunk az emelkedett célok felé. S így vehetném rendre azokat a dogmákat, melyek botránykövei a modern ember fölületességének. Valóban, az igazságnak és szépségnek benső kapcsolata sehol világosabban nem mutatkozik, mint itt. Sehol jobban nem látjuk a biztos igazságnak misztikus szépséggé való átalakulását, mint itt, Krisztus filozófiája számot vet azzal, hogy nekem, a gyarló embernek szükségem van erre az entuziazmusra, erre az Istenbe torkoló lelkességre és gyönyörűségre, mert vannak óráim, mikor a száraznak látszó igazság megfojtással tenyegyet, skepszisbe akar kergetni s csak a kegyelem rendjének misztikus szépségei lendítenek krisztusi repülésre. És épen ellenkezőleg, mint a fölületes közönyt gondolja, annál nagyobb szükségem van e szépségekbe való elmerülésre, mentől nagyobb az értelmi készletem; mert a természet rendje az, hogy nagy fényesség nagyobb árnyékot vet, nagy értelmi készlet könnyebben és gyakrabban termi meg a szárazság óráit, különösen akkor, ha magamat nem a Krisztus filozófiájának szellemében tartom a tudás hordozójának.

**A legszebb
estélyi és bálcipők**

**MOSKOVITS Bémertéri fióküzletében.
Szabott gyári egységáruk.
Telefon 687**

Telefon 687.

Mélyen tisztelt Hallgatóim! Nehezebből szállok a könnyebbre s tán a könnyebbről — ha ugyan nem élek vissza a türelmével — ismét a nehezebbre. Most a *gyermekéről* szólok, olyan témáról, amely szintén középpontja a Krisztus filozófiájának. Valóban, minden anya, minden asszony lelkendezve kellene, hogy fusson Krisztushoz, mert ő az egyetlen minden idők minden filozófusa között, aki isteni tudásával és ihlettségével átölelte a gyermek szépségét s mintának, ideálnak állította elibénk ezeket a pulók kis angyalfejeket. Ti kis maszatos jószágok, akiket a pogány kegyetlenség kirakott a Tajgetoszra, vagy belefojtott a folyókba, akiket Maltusius és krisztustalanság csak korlátozott számmal, a birtok és a jövedelem arányában enged a világra jönni: nektek csak egy a megvédelmeződők, kedvességeteknek és szépségeteknek isteni meglátója, a Krisztus szisztémája. Elveszték a Kant ködös kategóriáiban, semmik vagytok a Spinoza substantiája karmai között, embriók, próbanyulak vagytok Heckeinek. Krisztus lelke forrjon abban, aki oda mer benneteket fösíteni a Sixtus-kápolna mennyezetére, a próféták, patriarkák és élemedett, nagyszakállu szentek súlyos társaságába, hogy köztük is húzogassátok jókedvetekben a rózsaláncokat. Krisztus ihletése, ha Rafael odaföst benneteket a felhők vállára, hogy elibénk mosolyogjátok mint angyalok a mennyország szépségeit. Spiritus Domini, az Isten lelkének suhogása, ha a művészet anynyiszor érdekes témának vesz föl benneteket s azt mondja, amit Krisztus filozófiája hirdet: megáldjátok, boldoggá teszitek egy embernek és egy asszonyak egész életre kötött szövetességét s követeudő példál szolgál a lelkek szépsége azok számára, akik nevelnek és tartanak benneteket. S itt, mélyen tisztelt Hallgatóim, nem hallgathatom el a lekem gyönyörködését, amely a gyermek iránt való érdeklődés, megjelenésében, fokozódásában egyikét látja az isteni bölcsesség azon intézkedéseinek, amelylyel rávezeti az embert kézzel foghatólag a Krisztus szépséges igazságaira. Gottes Mühen mahlen langsam, aber sicher. A mint nagy Eötvös Józsefünk éles szemmel meglátta, megírta, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség Krisztus értékei; amint Krisztus ezen értékeinek csakis a Krisztus morálja ad logikus tartalmat és így esztétikus, igazlélet: egy a gyermek szeretése, praktikus jelentőségének megismerése kedvességének meglátása centrális, középponti krisztusi érték; de ennek a tudatlanul eltalajdonított krisztusi értéknek mennyei szépségű tartalmat megint csak a Krisztus filozófiája ad. Mikor lesz az, hogy az üres forma megtelik krisztusi tartalommal, igézetes szépséggel? Isten tudja. Lehet, hogy véres megpróbáltatások, nagy küzdelmek várnak azokra a boldog emberekre, akik mint mi is Isten különös kegyelméből hisszük és valljuk Krisztust. De mindezen lehető, sőt valószínű küzdelem mellett megmarad örvendetes igazságnak, hogy a gyermek iránt való érdeklődés mentől általánosabbá válása egyike azoknak a természetes utaknak, amelyeken az Isten bölcsége Krisztushoz tereli az emberiséget.

A gyermek azonban nem az az érzéki szépség pusztán, melyet a gyámoltalanság, tehetetlenség támogat. *Szépség* hozza be a gyermeket a Krisztus társaságába s a szülők e szépség mélyértelmű külső jeleivel kötelezettek arra, hogy a gyermekben ne csak az emberiség palántáját, hanem vágyainak és reményeinek letéteményesét, Krisztus misztikus testének tagját is lássák. A szépség is aestheticum: a Krisztusi kegyelmi rend természetfölötti segítségének egyszere, de a legmélyebb értelmű jelekkel való szimbolizálása. S jóllehet e jelek, e szimbólumok melyekben az Isten gondolatának mélysége és szépsége rezeg, sokat hidegen hagynak még azok közül is, akik hívei és követői Krisztus filozófiájának, ez csak azért van így, mert a fölületesség nyavalyájától mentesek mi sem vagyunk s bár sok mindent méltónak tartunk a megtanulásra, kevesen vagyunk, akik tanulmányaink sorozatába épen a vallás igazságainak és gyakorlatainak rendszeres ismeretét is beleillesztjük. S a művészet lelkének megértésére igen

gyakran nagyon fáradságos munkát kell elvégeznünk: gondoljunk csak arra, minő izzadságos munkán vergődöttünk át míg Wágner Richárdot, míg Dantet, míg Beethovent megértettük. Nos hát a Krisztus szisztémájában is így értjük meg, így éljük át az aestheticumt. Minden szépségnél: a keresztségnél, ahol a megszentelő kegyelem ünneplőjébe öltözött lélek egyezséget fogad az Isteunel, a bérnél, ahol lovaggá ütetik, az oltáriszépségnél, ahol a Végtelenséggel egyesül, a penitenciatartásnál, ahol bár súlyos, de édes, *igazán emberi* megaláztatások árán a kegyelem fényességének új perspektívái nyílnak meg számára, az utolsókenetnél, amelynek hatása alatt mindegyünk elmondhatja a Szent Pál gyönyörű himnuszát: *Hol vagyok, halál, a te győzedelmed, az egyházi rendő, ahol nagy méltósággal s tán még nagyobb felelősség terhe alatt az örökkévalóság kizárólagos munkásának jegyződik el a gyarló ember, a házasságnál, ahol a kegyelem rendje szentté, tisztává tudja avatni azt is, ami ezen aestheticum nélkül baromná aljasítja az embert. Nem állhatom meg, mélyen tisztelt hallgatóim, hogy a Krisztus ezen remekei közül legalább egyről, a szent miséről ne szóljak. Ugy érzem, úgy látom, hogy ez a fölséges akció, az a gyönyörű dráma a legnagyobb mélység is, amelyet Isten megalkotott. Középpontja a kenyérnek és bornak Krisztus velőságos testévé és vérévé való átváltozása, az a titok, amelyet Pál apostol a titkok között is legnagyobbak nevez.*

Gyarló ember megyen az oltárhoz, akinek érzései a mélységből, a bűntudat mélységéből kiáltanak az Istenhez; a konfiteor töredelmében megtisztulva, az isteni igazságoktól vezetve, olvassa el az evangéliumot, az örömhirt. Az evangéliumok művészi szempontból is betegezt remek: hiszen bármilyen egyszerűen, csak a való tények száraz elsorolására igyekeznek is, azt ábrázolják, aki maga a megtestesült Szépség és Jóság. (Az az alak, akit megrajzolnak, egyed a szó legszorosabb értelmében s ha a finom műérzékkel megáldott modern ember meghajlja a zászlaját Shakespeare Hamletjének egyedi jellemrajza előtt, nem értem, hogy az evangéliumnak Jézus Krisztusában nem ismeri meg az autopsziát. Nem értem, hogy a Goethe-imádók köteteket irnak és irtak róla — a sok közül csak Bielschowszky-ét említem —), hogy Goethe művészetében azért olyan megkapó a realitás, mert Goethe végigélte művészi élményeit, mondom, nem értem, hogy nem látják az evangéliumok zuhogó realitását és azt, hogy a Krisztus jellemrajzában oly egyedi vonások, oly egyedi filozófia, oly isteni morális és esztétikai értékek vannak, melyeket soha még legelső rangú író sem komponálhatott meg a fantáziájából. Bocsánatot kell ugyan kérnem azért a kitérésért, de nem hallgathatom el, hogy az evangéliumok nemcsak mint történelmi hiteles alkotás, hanem mint jellemrajzoló, tehát esztétikai kompozíció az elfogulatlan irodalmi összehasonlítás fonálán megdöntetlenül igazolják Krisztus realitását.) Az evangélium után a felajánlás. Erre a prefáció. Ha szövegét veszem, remeke az egységnek, a szűkszavú teljességnek, az igazság biztosságának; ha zenéjét, vagy helyesebben cantusát, remeke a melódiának és annak a ténynek, amely felé a figurális zene törekedett és talán törekszik ugyan, de amelyet soha úgy elérni nem fog, nem is foghat s ez a tény az, hogy a szöveg minden ténykonstatálását, sóhajtását és az örökkévalóságba való aláztos törtetését ugyancsak konstatálva, sóhajtva, aláztatos követi a melódia. Erről nagyon sokat mondhatnék, de sok még a mondanivalóm s ezért el kell nagyolnom egy kissé a dolgokat. — Sursum corda. Csakugyan. Azok az imádságok, amelyek az átváltozás előtt és az átváltozás után hangzanak el, óda, könyörgés elégia; élők, megholtak, szenvedők, megdicsőültek hatalmas egységben, egy misztikus kórusban jelennek meg a Bárány előtt és több a mondanivalójuk, mint a görög tragédia kórusának. Ez legfőbb az ember kiválóságát dicsőítette, vagy balsorsán siránkozott a bölcs filozofálás. — Horácius szerint addig jó, amíg — nisi pithuita molesta est — meg nem náthásodunk.

Itt, a Bárány előtt ez a misztikus kórus sorakozik, leborul imádságra, buját-baját, vágyait, reménykedését, csüggettségét, könnyeit kiönti előtte s azok, akik még tehetnek bűnt is, tehetnek büntelenséget, eltelnek az örökkévalóság gondolatával.

Sőt a Miatyánk fölséges szavai után eltelnek nem is az örökkévalóság gondolatával, hanem magával az örökkévalósággal: Krisztus Jézussal.

Mélyen tisztelt Hallgatóim! Célonnak a vége felé járok, mindazonáltal kissé még türelméket kell igénybe vennem, mert különben méltán vádolhatom nagyképekűséggel, hogy azt, amit a cimben ígértem, nem oldottam meg. Arról szoltam, hogy Krisztus Jézussal magunkhoz vesszük a Örökkévalót, egyesülünk a Végtelennel az Örökkévalósággal. Ez az, mélyen tisztelt Hallgatóim. Ez a Krisztus filozófiájának lelke: *Oltáriszépség, amelynek szépsége es ereje, a végtelen Isten örökkévalóságába emel minket.* Azt mondja Pál, hogy az örökkévalóság nem más, hogy látjuk az Istent de facie ad faciem, színről-szinre. Ez az örök élet boldogító látása: a visio beatifica. *Es a művészet lelke is az örökkévalóság gondolata.* »Szemjajozok valami örököt« — mondja még Ady Endre is. Nevezzük a lélek, a művészi lélek nosztalgijának a görögökkel, vaticiniumnak, a jövőbelátásnak a rómaiakkal, Himmels-schunschuttnak Hempelman G-rhard-tal, »tourment de l'infini«-nek Sully Prudhomme-al. Mindegy. Minden művészet sub specie aeternitatis, az örökkévalóság színe alatt látja a dolgokat. Es a halál nélkül — mondja egy esztétikus — nem volna művészet. Igaza van. A művészet az örökkévalóság kapuit vivó lira. S lám: az ókori művészet csak sekélyes szépségeket mutogat, vagy ha mélyre száll, csak nyög, vesződik az örökkévalóság gondolatával. Fatalista. Krisztus oldotta meg az örökkévalóság problémáját. Krisztus oldotta meg a művészet problémáját is.

Krisztus megtöltötte ezt a földi s rendeltetése szerint az örökkévalóba torkoló életet mélységekkel, szépségekkel. Krisztus tette igazán mélylyé a művészetet is. Giottonak még a dadogása is örök emberibb, mélyebb, mint az elsőrendű görög alkotások; a gót templom titkos mélysége csak annak a művész embernek lelkében fogamzott meg, aki szívében hordozta és átélte Szentháromságának, az inkarnációnak minden szépségeit és misztériumát. Össze nem mérhető vele a görög templom egyenes vonalú igazsága, amely tán nem is tartalom csak anyagszerűség.

Semmi nem ellenkezik tehát jobban a Krisztus filozófiájával, mint a pusztán ezen földi életre való teljes berendezkedés. Ennek logikus következménye, hogy az embet üzletemberré lesz. Semmi nem ellenkezik jobban a művészet lelkével, mint az örökkévalóság gondolatának belőle való számkivetése. Az a művészet, amelyből az örökkévalóság gondolata ki van vetve, vagy sekélyesség, vagy bizonyos esztétikai gombok számára készült kabát, vagy üzlet. Vagy rosszul csináltam meg a szétválasztó okoskodást: akár a sekélyesség, akár az a bizonyos elméletek, mint esztétikai gonbok érvényesíthetőségére készült »műalkotások« nagyob, ciniányér és vagy durvább vagy finomabb, de mindenképpen üzlet. Világos, hogy e fölületesség elítélésével nem a haladást akarjuk megakasztani, hanem az erkölcstelenséget.

Az emberek józanodnak. Antialkoholos egyesületeket alakítanak. Helyes. Antinikotinizmust hirdetnek. Helyes. Antibrutalitásos állatvédő egyesületeket hoznak létre. Igen helyes. De nekünk, a Krisztus filozófiája híveinek meg kell alapítanunk életünkkel és eselekedeteinkkel az anti-örökkévalóságellenes szövetséget. Mindent, mindenben. De legkivált ott, ahol az örökkévalóság gondolata legmélyebb, éltető elem, de az avatatlanok szeme elől legkönnyebb elsikkasztani: a művészetben.

UJDONSÁGOK.

* **A nyugdíjbizottság ülése.** Nagyvárad város tisztii nyugdíjbizottsága március 8-án délután 4 órakor a városházán ülést tart.

* **A városok bankja.** Tervebe volt véve, hogy a magyar vidéki városok egy nagyobb szabású közösbankot létesítenek, amelynek főfeladata az lenne, hogy a kölcsönre szoruló városokat ellátná a szükséges pénzzel. A tervet azonban elejtették több okból. Tegnap levelet kapott Rimpler Károly polgármester Szentpályi István miskolczi polgármestertől, mint a városok szövetsége elnökétől, melyben feleleveníti a városok bankjának eszméjét, mivel most külföldről igen nehéz a városoknak pénzt szerezni. Kéri a polgármestert, hogy Nagyvárad város vagyoni viszonyaira, bevételei és kiadásaira, stb. vonatkozólag kimutatást küldje meg. Most kilátás volna, hogy egy angol csoporttól lehetne nagy összeget megnyerni a bank alapjául. A polgármester a kérelemnek eleget tesz, bár nem nagyon bizik a városok bankjának létesítésében.

* **Az iskolaszék ülése.** Nagyvárad városi közösi iskolaszék t. hó 8-án pénteken délután 4 órakor a városházai bizottsági termében választógyűlést tart. Az elnökség kéri a tagokat, hogy tekintettel arra a körülményre, mely szerint a gyűlés megtartásához a választott tagok kétharmadának jelenléte szükséges a gyűlésen teljes számmal megjelenni szíveskedjenek. A választó ülés tárgya a polg. fiúiskolánál újonnan szervezett rendes tanítói állás betöltése.

* **Személyfelvonó a városházán.** Nagyvárad városi székházának második emeletére eddig vagy a keresztpületben levő lépcső, vagy a városi pézstár mellett levő melléklépcsőn és a rendőrségnél levő lépcsőn lehetett feljutni. Most a mérnöki hivatal proponálja, hogy a főlépcsőház melletti melléklépcsőházban személyfelvonó gépet állítson fel a város. A lífre több ajánlat érkezett be. A legelőnyösebb ajánlatot Wertheim F. és társa cég adta be, 10,620 koronával. A főmérnök javasolja, hogy ezen céget bízzák meg a személyfelvonó elkészítésével. — De addig még a törvényhatóság is hozzá szól a kérdéshez, hogy kiakar-e 10000 koronát adni erre a felesleges dologra.

* **Halálozás.** Részvétel értesülünk egy fiatal urileánynak: *Baitz* Erzsébetnek, *Baitz* Jenő csendőrhadnagy nővérének haláláról. Az alig 18 éves leány hosszas szenvedés után a biharmegyei kórházban hunyt el, ahonnan holnap, március 8-án, pénteken délelőtt 10 órakor temetik.

* **A munkásbiztosító pénztár ingyen telke.** A nagyvárad kerületi munkásbiztosító és betegsegélyező pénztár saját házat akar építtetni, hogy ne bérhelyiségben kelljen elhelyezkednie továbbra is. Ingyen telket kér a várostól, még pedig a tűzoltó laktanya felparcellázásra számt területéből; azonkívül vízvezeték, villamos berendezést és csatornázást is kér. Mai rendszerében nem sok öröme telik a kerületi pénztár működésében Nagyváradnak, mert elviselhetetlen terhet ró az iparosságra és kereskedőkre. Ha megfelelőleg reformálnák az intézményt, akkor érdemes volna a támogatásra.

* **Nő a kivándorlók száma.** Már nemcsak a magyarországi és szalárdi járásban ölt nagy mérvet a kivándorlás, hanem a tenkei járásban is, nagyon szaporodik a kivándorlók száma. Legalább is erre vall az,

hogy a főszoigabíró telefonon volt kénytelen 100 darab utlevél lapot kérni az alispántól, amit azonnal ki is küldtek.

* **Uj árbejítés a városi munkákra.** A városi munkákra megtartott árbejítés, tudvalevőleg, nagyon kedvezőtlen eredménnyel végződött, amennyiben az egyes vállalkozók, majd minden szaknál, csak az egységáruk ráfizetése mellett tettek ajánlatot. Így a legtöbb munkákra, amelyeknél kedvezőtlen volt az eredmény, új árbejítés tartását javasolja a tanács, míg a kőműves, ács és cserepező munkákat házi kezelésbe veszi s 2000 koronáig a szerződéses vállalkozóval készíttetik, a nagyobb munkákra pedig esetről-esetre árbejítést tartanak.

* **Feleséggyilkos kéményseprő mester.** Margitáról jelenti tudósítónk, hogy az ottani kéményseprő-mester Erdős Imre lelőtte a feleségét. A gyilkosságra ezidő szerint még nem állapítható meg, hogy mi szolgált okul. Tény az, hogy Erdős már régebben különvált a feleségétől. Erdősnek egy jó módu margitai család gyermeke, aki pár évvel ezelőtt ment feleségül a kéményseprő mesterhez. Erdős a házasság második évében kicsapongóvá és mértéktelen alkoholistává lett. Felesége mindent megkísérelt, hogy a rosz utra tévedt embert megjavítsa, azonban fáradozása kárba veszett. Ekkor türelmetlenül lett az asszony helyzete annyira, hogy kénytelen volt férjét elhagyni. Erdősnek Békésgyulára ment, ahol vendéglőt nyitott. Azóta mindenféle összeköttetést megszakítottak a házastársak. Erdős tovább folytatta előbbi életét. A magáról megtelepedezett ember ugyanis annyira ment már az iszákosságban, hogy hivatását sem tudta megfelelően ellátni. Legutóbb is egy kéményseprés alkalmával nyitva felejtette a kémény ajtaját, minek következtében a ház teljesen elpusztult a keletkezett tűz folytán. Tegnapelőtt levelet kapott Erdős Békésgyuláról. A levélben Erdősnek bejelenti, hogy elfog válni urától. Ez a levél annyira felbőszítette a kéményseprő mestert, hogy revolvert vásárolt és azzal az elhatározással utazott el Margitáról, hogy agyonlővi feleségét. Tegnap reggel érkezett meg Békésgyulára Erdős és egyenesen feleségéhez ment. Erdős két kérdőre vonta a férj, hogy miért akar elválni. sőt követelte, hogy menjen hozzá vissza Margitára. Erdősnek természetesen hallani sem akart a dologról, mire Erdős revolvert rántott s azzal kétszer egymásután feleségére lőtt. Az asszony azonnal meghalt. A gyilkost a csendőrség letartóztatta és a gyulai ügyészségre kísérte. Altitól Erdős cselekedete elkövetése előtt előbb igen sok alkoholt ivott. A vizsgálót folytatják.

* **Halálos falopás.** Eledről jelenti tudósítónk, hogy Szerle Traján rikosdi földműves tegnap reggel fát akart lopni a község erdejéből. Szerle egy hátra való fát gyűjtött össze és azt kötéllel kötötte fel a hátára. Ut közben a kö el úgy megbuzdított, hogy Szerle megfuladt. Így találták meg a községbeliek az ut mentén.

* Csak MAUTHNER-féle magvakat vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vevők kárára lehetséges.

x **Trieszti kávépiac Nagyváradon.** A kávé olcsóbb lett! Aszódi Kossuth utcai kereskedő tudósítása. A már országosan ismert Aszódi 8 féle zamatu pörkölt kávéja, mely a legjobb és legolcsóbb, frissen és meleg állapotban áll a nagyközönség rendelkezésére. Ara 1 kilo 4 kor. fél kilo 2 kor. negyed kilo 1 kor. Motorüzemű pörkölt és darálás.

x **Szakácsnő megbízható, tiszteltkezdő-hez kerestetik.**

x **Nincs itt a vadászat!!** Megkezdődött a tilalmi időszak, de az igazi vadász most már fokozott buzgalommal irtja a ragadozó vadakat s ha kellő sikert akar elérni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezzze be szakembertől. Továbbá a legalkalmasabb idő a fegyverek teljes rendbehozására most van, míg a szalonkázás meg nem jön, tehát mindenkinek saját érdeke, hogy fegyverei rendben legyen mire újból szüksége lesz rá. A legelőkelőbb fegyvergyárosok fegyverei állandóan nagy választékban készség mellett található LADÁNYI JÓZSEF puskaművesnél, Nagyvárad, Rákóczi-ut. Moskovics palota. M. kir. lőporáruda. Telephon 269. — Tanoncz felvétetik.

SELYEM TRIKÓ, GUMI TRIKÓ ÉS HALCSONTNÉLKÜLI FÜZŐ eredeti párisi szabadalmazott gyártmány, csak

Rosenzweig Rózánál

kapható. Szalárdi-utca 9.

Rimanóczy műbutorgyár.

--: Állandó bútorkiállítás. --:

I. rendű tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.

Saját készítményű modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczi-ut, saját ház.

--: TELEFON: 796. --:

Költségvetés díjtalan.

Különleges felöltők, kosztümök, blouzek és gyermekruhák a legnagyobb választékban

Spitzer Béla

női és gyermekruha áruházában Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és francia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

ORSZÁGOS KÖZVETÍTŐ BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Rimanóczy-utca 9. I. em.

Kieszközöl

törlesztéses és jelzálog kölcsönöket,

Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint GYORSAN OLCSON KÖLCSÖNT folyósítat.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csü.örök: Kis gróf.
Péntek: Kornevillei harangok.
Szombat: Rablólovag.
Vasárnap d. u.: Svihákok megy.

Az új baritonista. Czukor Kálmán ma este érkezik Nagyváraadra és pénteken este mutatkozik be a közönségnek a »Kornevillei harangok« főférfiszerepében. A klasszikus operette többi szerepeit az ideai repriz szerepői játsszák. Az előadás és az új baritonénekes fellépte iránt nagy az érdeklődés.

Igazságszolgáltatás.

A hitvesgyilkos asszony ügyében elnapolták a tárgyalást. Dávid Mihályné és társai ügyében tegnap folytatták a tárgyalást. Mindenekelőtt kiballgatta az esküdtbíró a még hátralevő tanukat, azután pedig határozathozatalra vonult vissza Vattay kir. ügyésznek tegnap tett indítványára vonatkozólag. A bíróság helyt is adott az ügyészi indítványnak. Elrendelte először is a bizonyítás kiegészítését. Helyszíni szemle után fogják meggyőződni arról, hogy milyen távolságra van a Dávid Mihály lakása a tett színhelytől. Elrendelte továbbá a bíróság Dávid Mihályné elmebeli állapotának megvizsgálását és e célból az öreg asszonyt fel fogják szállítani Budapestre. A tárgyalást ennek következtében bizonytalan időre elnapolták.

TÁVIRATOK.

Khuen és a Kossuth-párt
határozati javaslata.

Budapest, márc. 6.

(Saját tud.) A Khuen és Kossuth-párt között a póttartalékosoknak béke idejében való behívása dolgában megállapított határozati javaslat így szól:

A képviselőház kimondja, hogy nem tartozik ama rendkívüli viszonyok közé, amelyekben a tartaléknak első évfolyama és a póttartaléknak első három évfolyama tényleges szolgálata visszatartható, illetve behívható. Először, ha az országgyűlés az évi ujoncjutalékot megszavazza. Másodszor, ha az ország az 1848-iki törvény 4. pontjának 9-ik szakaszában említett esetekben akadályozva van abban, hogy határozatot hozzon. Harmadszor, ha az évi ujoncjutalékról szóló törvényjavaslatot még nem terjesztették elő.

Tisza és Beöthy Pál a mentelmi
bizottság előtt.

Budapest, márc. 6.

(Saját tudósítónktól.) A mentelmi bizottság ma délután 4 órakor foglalkozott Tisza István és Beöthy Pál mentelmi ügyével. A bizottsági ülésen Plósz Sándor elnökölt. A bizottság sem a Tisza, sem a Beöthy eljárásában nem látja a mentelmi jog megsértését, ezért felmenti őket.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Hirdetmény.

A BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR-nak 1912. évi január hó 28-án tartott rendes közgyűlése elhatározta, hogy az intézet részvénytőkéjét 3.600.000 koronáról 2000 drb 600 korona névértékű új részvény kibocsátása által

4.800.000 kora

felemeli, mely új kibocsátású részvények az 1912. évi osztalékban már szintén részesednek. Ezen újonnan kibocsátandó részvényeket ezennel felajánljuk régi részvénybirtokosainknak és pedig a következő feltételek mellett:

I. Három régi részvényre egy új részvény vehető át.

II. A kibocsátási árfolyam 800 koronában állapítatik meg, amelyből 600 korona a részvénytőkére, 200 korona felpénzből a kibocsátási költségek levonása után fennmaradó összeg a tartalékalapok javára fog iratni.

III. Az új kibocsátású részvények a közgyűlés határozata szerint az 1912. évi osztalékban részesedvén a megállapított kibocsátási ár után 1912. évi január hó 1-től 6% kamat a befizetés napjáig szintén megterítendő az új részvények után.

IV. Az elővételi jog 1912. január 29-től február hó 29-ig bezárólag gyakorolható és pedig Nagyváradon az intézet pénztáránál, 1912. február 29-én túl az átvételi jog megszűnik.

Aki átvételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket, szelvényeket nélkül az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatni és egyidejűleg az első részletfizetést készpénzben teljesíteni, ami, valamint a későbbi befizetések ideiglenesen nyugtáztatnak. A régi részvények lebélyegzése után azonnal visszaadtnak.

V. A befizetések következőképpen teljesítendőek:
300 korona fizetendő a részvény lebélyegzése alkalmával
250 » » 1912. március 31-ig
250 » » 1912. április 30-ig
és minden részletfizetésnél az 1912. január 1-től esedékes 6% kamat.

Szabadságában áll azonban a részvényeseknek több részletet, vagy valamennyit egyszerre a kitűzött határidő előtt is befizetni.

Részletfizetések késedelmessége, vagy elmulasztása az alapszabályok 3. §-ának alkalmazását vonja maga után.

A Biharmegyei Takarékpénztár
Igazgatósága.

3. §. Azon részvényes, aki valamely befizetést a kitűzött határidőn túl teljesítene, a késedelem idejére 6 százalékos késedelmi kamatot köteles fizetni. Ha azonban a befizetések a kitűzött határidő lejártá után 60 nap alatt sem történnek meg, az igazgatóság a kiadott elismervényeket semmivé nyilvánítja, a késedelmes részvényesek pedig az eddig teljesített befizetéseiket elvesztik. Az ekként megsemmisített ideiglenes elismervények helyett az igazgatóság új részvények kibocsátását rendelheti el és ez esetben az ezzel érvénytelenített befizetések — hozzászámítva a névértéken felül elért többletet — a társaság tartalékalapját illetik.

Toronyóra

alapos javítását, tisztítását
bárhol vidéken, jutányos
ár mellett elvállalja

NAGY SÁNDOR

Bihar-Böszörményi lakos,
toronyórás. Felszólításokra
azonnal megjelenik. Becses
pártfogást kér

Nagy Sándor

Bihar-Böszörményi lakos, Katona Gergely háznál.

u. p. Mezőkeresztes.

Nagyvárad város tanácsának árverési küldöttségétől.

3274-1912.

Árverési hirdetmény.

A Rimanóczy Kálmán alap tulajdonát képező s Nagyvárad város kezelése alatt lévő szálloda és fürdő épületben lévő étterem s ehhez tartozó mellék helyiségek és felszerelések bérbeadása céljából 1912. évi április hó 2-án d. e. 10 órakor a Városház bizottsági termében árverést fogok tartani. A bérleti idő 1912. május 1-től kezdődik és tart egymást követő 4 és fél éven át, azaz 1916. november 1-ig. A kiküldetési ár 6000 kor. évi bér és az árverési feltételekben körülírt egyéb mellék szolgáltatások

Árverelni szóval, vagy írásban zárt ajánlat útján lehet. Bántépénzül a kiküldetési ár fele része, vagyis 3000 korona teendő le készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban. A bántépénz zárt ajánlat esetén ahhoz csatolandó, szóbeli árverők pedig: az árverés megkezdéséig tartoznak alulírott árverési küldöttségi elnök kezébe letenni.

Zárt ajánlatok a fent kitett határidőig alulírott kezébe adhatók be. Árverőket tett ajánlatuk azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi. Árverők annak előismerésül, hogy jelen feltételeket ösmérk, s azokat magukra nézve kötelezőknek elfogadják, az árverés megkezdése előtt aláírni tartoznak, zárt ajánlattevők részéről pedig ez a körülmény a zárt ajánlatba világosan kiteendő.

Az árverési feltételek alulírott hivatalos helyiségben a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Nagyvárad 1912. március 4-én

Komlóssy József

tanácsnok, mint az árverési küldöttség elnöke.

Szőlő-

oltványokat

szállít amerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, fajtisztaságért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert

Kisküküllőmenti első szőlőoltvány-telep

tulajdonos: CASPARI FRIGYES

MEDGYES, 30. sz. (Nagyküküllő-megye.)

ooo Tessék árjegyzéket kérni! ooo

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett elismerő levelek, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtevése előtt az ismerős személyiségektől úgy szó, mint írásbelileg bizonyosságot szerezhet magának fenti szőlőtelep megbízhatóságáról.

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153.

Hölgyek figyelmébe!!!

Igen kedvelt

Zsigmond-
fűző

remek, kipróbált és kedvelt jó szabású egyenes Reform és csipő-fűző a hasat minden nyomás nélkül fűzi és a testnek remek formát kölcsönöz, a gyomrot szabadon hagyja. Kizárólag egyedül csak

Izsák Lidiánál

rendelhető meg. — Becses pártfogását továbbra is kérve, teljes tisztelettel

Izsák Lidia

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűzőszállítója.
Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtok-
vásárlási, eladási és
erdő becslési irodája

RÁKÓCZI-UT 10. SZAM.

Bükkfa parkett

fedélcserép, mész, cement, gipsz, fedéllemez,
elszigetelőlemez, nád,

Budweissi kályhák

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Hogy van a
PALI bácsi?...

stb. kuplékat, népdalokat
katona és cigányzenét élet-
tűben játsza az

„**ADRIA**“
beszélő gép,

mely 5 legújabb duplalemezzel csak 40 korona. •Wag-
ner Hangszerkirály-nál, Budapest, József-körut
15. szám. — Gyorsjavító műhely. — Használt leme-
zeket becserél. Nagy fényképes árjegyzék ingyen.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Percses-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Halló!

Halló!

A nagyérdemű közönség szives figyel-
mét felhívom, bádogos és vízvezeték
szerelő műhelyem megtekintésére.
KÖLTSÉGVETÉS DIJTALAN.

Szives pártfogást kér

Kóródy István,

bádogos és vízvezeték szerelő.

Kórház-u. 3. vagy Páris-u. 30.

STROHMAYER-féle vászon és női divat
csődtömeget és egy budapesti czipő raktárt

megvettük.

Az elárusítást

folyó hó 5-én **kedden** Közgazdasági Bank
alatt Teleki-utca 10. sz. **megkezdjük,**

Wallerstein Fülöp és Társa.

Sarkadi és Szánthó TORONYÓRA GYÁRA

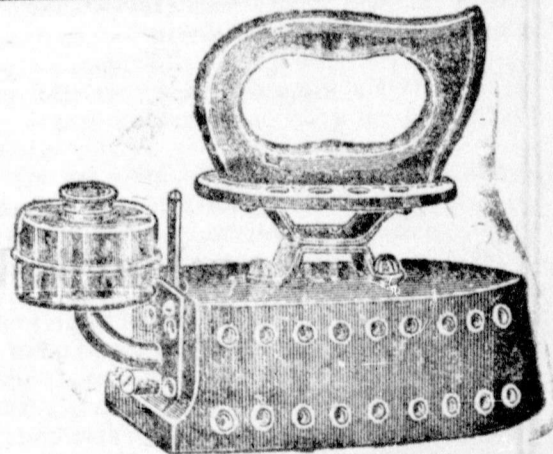
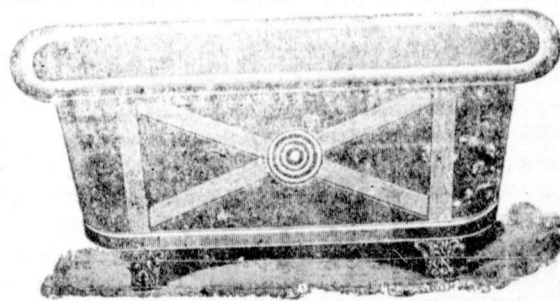
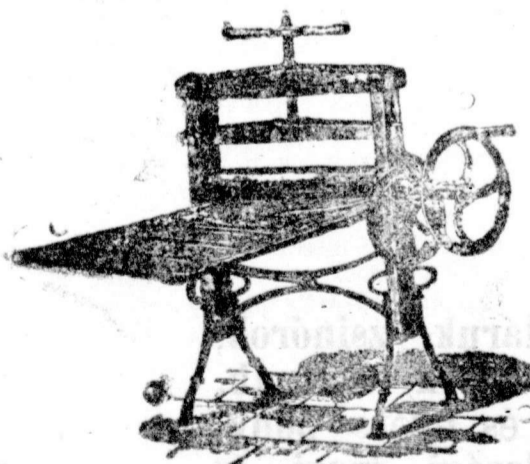
Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhu-
zandó és 1 napban egyszer fel-
huzandó toronyóráit „szegecs”
és „szabadlengésű” járattal, réz
kerekekkel. — Olcsó árak.

TÖBB ÉVI JÓTÁLLÁS.

VILLANYERŐ BERENDEZÉS.

SAJÁT HÁZ. ÁRJEGYZÉK KIVÁNATRA.

Fürdőkádakból

legnagyobb választék minden nagyságban.

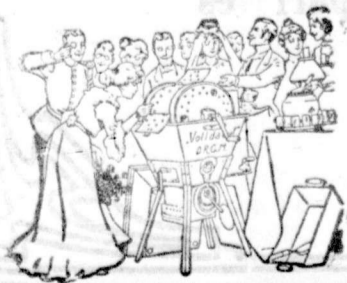
Ruha mosó és mangorló gépek,
modern konyha berendezések kizárólag

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóci-ut.

Telefon 390.

Radó Samu és Tsa
kenderfonó-ipartelepe
Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 22.
(A káptalani uradalom bérházában.)

Legelőnyösebb beszerzési forrás

Telefon 240.

mindennemű kötélárúk, zsinórok,
zsinegek, fonalak, hálók, vásznak,
zsákok, vízhatlan és nyers pony-
vákban, mezőgazdasági, ipari és
háztartási célokra.